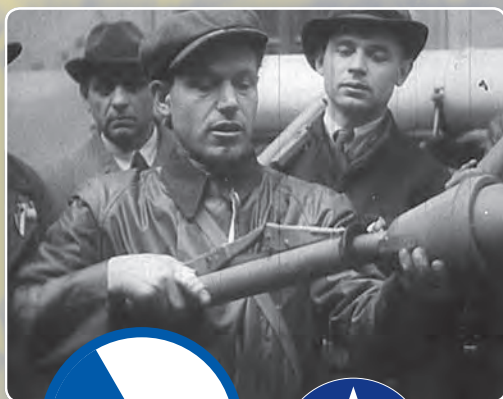

KVĚTNOVÉ POVSTÁNÍ 1945

republiky
rátu Čechy a Morava
povstání večer 5. května 1945

4. UKRAJINSKÝ FRONT
Ostrava
Vah

Přesuny ROA 2
Velitelství 1. div
Maďarské jedno
Velitelství skup

hlava

Dačice

Allenst

KVĚTNOVÉ POVSTÁNÍ 1945

Byli jsme překvapeni, že československá armáda nezanikla...

Nacistický státní ministr pro Čechy a Moravu a válečný zločinec Karl Hermann Frank o vypuknutí českého povstání v květnu 1945 při výslechu ve Wiesbadenu, který s ním prováděl gen. JUDr. Bohuslav Ečer.

Morální základy československé armády, postavené na legionářských tradicích, nezlomil v září 1938 potupný mnichovský diktát ani v březnu 1939 německá okupace zbytku českých zemí. Stejně tak se nedala zlomit a zastrašit většina českého národa. Víra v porážku dlouho vítězících nacistů v Evropě i v závěrečné povstání proti okupantům doma však musela za značných ztrát domácího odboje i tisíců nevinných lidí projít dusivou šedí 2 241 protektorátních dnů...

Krvavá cesta k povstání

Dobrovolníci do československé zahraniční armády v polském Krakově na jaře 1939. Mnohé z nich vyslala Obrana národa, jejímž hlavním cílem však bylo povstání v závěru války...

První dva velitelé Obrany národa skončili na popravě – vlevo armádní generál Josef Bílý († 28. 9. 1941) a divizní generál Bedřich Homola († 5. 1. 1943).

Mezi další československé generály, kteří se nedočkali porážky nacistů, patří i brigádní generál Oleg Svátek († 1. 10. 1941) a divizní generál Vojtěch Boris Luža († 2. 10. 1944).

Ilegální organizace Obrana národa (ON), vytvořená v březnu 1939 českými generály a důstojníky, měla od první dnů okupace vedle dalších úkolů i plánů i protinacistické povstání v závěru války. Tento cíl však zaplatila podzemní armáda, která se předčasně organizovala do rámcových pluků a divizí po vzoru předmnichovské armády, tvrdými úderů gestapa. Tisíce vězněných a stovky popravených českých důstojníků (mezi nimi i 24 generálů!) jsou faktem hovořícím snad dostatečně přesvědčivě proti zlomyslným tvrzením, že povstání v květnu 1945 bylo zbytečné a alibistické. Zapomíná se při tom na celoevropský kontext odboje i fakt, že české povstání pomohlo ukončit válku a zachránit tak řadu životů vojáků protihitlerovské koalice.

České slovo

V Praze v pátek 17. března 1939
Roč. XXXI.
I. VYDÁNÍ
50 hal.

Výnos Vůdce

Protektorát Čechy a Morava

Praha 16. března 1939. (ČTK.)
Čtenáři se usmívají:

Vůdce podepsal dnes na Hradě před obem tento výnos o Protektorátu Čechy a Morava:

Pe lidé let sáhnete k životnímu programu národního národa česko-moravské země. Nadějí a snem vytrhly je zvěrovala a jejich státní vládnutí násti a podle jejich zapaření do naší vlády ústavní česko-slovenská zřízení

abohda občanská politika. Od roku k roku zvěrovala se nebezpečí, že v těchto podmínkách — jako již jednou v minulosti — vyjde nové nemírání občanské občanské míru. Neboť česko-slovenská občanská a jeho dílelem nyní se nepodává organizování rovnosti sociální národních skupin, v nám svobodně spojuje, a tím prohodit a zachovat národ všech národností na národní jejich země, národní. Prohodit však tím svou vlastní neochopnost k životu a prohodit proti nyní také občanské rozkladu.

Německá říše však neměla v těchto podmínkách — jako již jednou v minulosti — vyjde nové nemírání občanské občanské míru. Neboť česko-slovenská občanská a jeho dílelem nyní se nepodává organizování rovnosti sociální národních skupin, v nám svobodně spojuje, a tím prohodit a zachovat národ všech národností na národní jejich země, národní. Prohodit však tím svou vlastní neochopnost k životu a prohodit proti nyní také občanské rozkladu.

Německá říše však neměla v těchto podmínkách — jako již jednou v minulosti — vyjde nové nemírání občanské občanské míru. Neboť česko-slovenská občanská a jeho dílelem nyní se nepodává organizování rovnosti sociální národních skupin, v nám svobodně spojuje, a tím prohodit a zachovat národ všech národností na národní jejich země, národní. Prohodit však tím svou vlastní neochopnost k životu a prohodit proti nyní také občanské rozkladu.

Článek I.

(1) Části bývalé Česko-Slovenské republiky, obsazené v březnu 1939 německými oddíly, náleží napříště k území Velkoněmecké říše a vstupují jako „Protektorát Čechy a Morava“ pod její ochranu.

(2) Pokud obrana říše to vyžaduje, učiní Vůdce a říšský kancléř pro jednotlivé části těchto území úpravu od toho odchylnou.

Pomstít nacistické zločiny nebylo cílem pouze těch vojáků, kteří vstoupili do československé zahraniční armády, ale stejně tak i těch, kteří zůstali v okupované vlasti...

Krycí jména Alex a Bartoš

V čele vojenského odboje v Čechách stanul v závěru války legionář brigádní generál František Slunečko (krycí jméno Alex), který žil v ilegalitě pronásledován gestapem od prosince 1939...

Architektem a duší příprav povstání v Praze byl zkušený zpravodajský důstojník a bývalý legionář podplukovník generálního štábu František Bürger (krycí jméno Bartoš).

080/25

11-0 [Inč. 6970/4]
Z Londýna, dne 25. dubna 1945: **TAJNĚ!**
408

Gen. P i k a :

Na Vaši depeši čísl. 465 /23:

Gen. S l u n ě č k o byl členem organizace v sev. vřch. Č e c h á ě ě h, která byla s námi v přímém spojení až do 13. ledna t.r. a je nyní v nepřímém spojení styku přes spolku Rady Tř.1.

Byl pověřen vedením organizace v prostoru H l a ť ě B o l s l a v, T u r n o v, S e m í l y, P í ť i n. Jeho krycí jméno l g x. Jeho postavení v organizaci považovali jsme za věrohodné a z doslých zpráv nevysvítá nic co by svedčilo proti jeho spolehlivosti a opravdovosti.

Podle našich vědomostí působil brigádní generál Frant. S l u n ě č k o před velkou postupně jako vel. 16. brigády, zást. vel. v K o ť i c ě ě h a velitel jedné divise na M o r a v ě.

Dešifroval: 25. IV. 45 v 17.20 hod.:

for Larkov

Náčelník Č. voj. mise v SSSR
Brig. gen. B. Pika.

Idéologie OVP. 26/4 - 45

Náčelník Č. voj. mise v SSSR
Brig. gen. B. Pika.

11. 26/4 - 45.

Zal.

Spojení českého vojenského odboje doma se zahraničním odbojem v Londýně i Moskvě bylo na konci války velice zdoluhavé a komplikované...

Do čela povstání byl vybrán hrdina ruských legií za 1. světové války, který již ve 24 letech velel nejlepšímu legionářskému pluku - brigádní generál Karel Kutlvašr.

Člen skupiny „Bartoš“ a další legionář plukovník generálního štábu František Vejmelka úspěšně velel za povstání na pravém břehu Vltavy povstalecké oblasti „Praha-východ“.

Nacisty rozbitou odbojovou organizaci Obrana národa se na podzim roku 1942 pokusil obnovit brigádní generál Zdeněk Novák. Ten však byl zatčen gestapem v červnu 1944 a vojenský odboj v Čechách byl opět v troskách. V Praze pak na jaře roku 1945 převzaly štafetu vojenského odboje skupiny „Alex“ a „Bartoš“. Naivní představy komunistů, že povstání v čele s lidovými veliteli může být úspěšné, vyvrátily již první hodiny 5. května 1945, kdy se například množství ukořistěných zbraní zcela nekoordinovaně rozplynulo mimo bojové jednotky. Naštěstí pro Prahu se našel dostatek důstojníků, kteří se nebáli vzít na sebe odpovědnost za boj s nacistickou přesilou. Ze skupiny „Bartoš“ potom vzniklo Vojenské velitelství Velké Prahy, které řídilo povstání v městě a podřídlilo se politicky České národní radě.

Generál Kutlvašr řídil povstání z podzemního krytu v Bartolomějské ulici, kde disponoval kvalitní spojevací sítí s napojením na všechny policejní revíry v Praze.

Válka vstupuje do českých zemí

Přestože nacistická propaganda zdůrazňovala výhody protektorátu jako klidného, hlubokého týlu, také obyvatelé českých zemí začali od roku 1944 pociťovat přímé následky válečných operací. Masivní letecká válka vstoupila do českých zemí se spojeneckou leteckou ofenzivou proti německé výrobě pohonných hmot v létě 1944. Nejbombardovanějším místem v Čechách se tak stala chemička v Záluží u Mostu. V souvislosti s přelety spojeneckých bombardovacích svazů došlo nad naším územím také k několika velkým leteckým střetnutím. Již v roce 1944 napadaly doprovodné stíhačky bombardovacích svazů pozemní cíle. Tento způsob útoků převládl v roce 1945, kdy spojenecké letouny napadaly německé komunikace, především železnici. Pro časté útoky na kotle lokomotiv při hloubkových útocích získali přezdívku „kotláři“ či „hloubkaři“. Ve Slezsku a na Moravě po přiblížení východní fronty operovalo od jara 1944 sovětské letectvo určené k přímé bitevní podpoře pozemních jednotek. Sovětské dálkové stroje nad českými zeměmi také vysazovaly jednotky hloubkového průzkumu. Před pravidelnými sovětskými pozemními jednotkami byly od poloviny října 1944 na naše území vyslány ve značném množství zpravodajské a diverzní výsadkové jednotky. Byly vybaveny radiostanicemi a jejich úkolem bylo podávat strategické informace a současně vést drobnou válku v nepřátelském týlu. Pro tento účel organizovaly podzemní jednotky pro vedení partyzánského boje, jež byly složené z bývalých zajatců, uprchlých z německých transportů a ukrývajících se v lesích, uprchlíků ze zákopových prací, případně příslušníků domácího hnutí odporu. Nevhodný, hustě obydlený terén a pomalejší postup fronty do Čech, než sovětské velení předpokládalo, vedly k velkým ztrátám těchto jednotek a plnému rozvinutí činnosti až u skupin vysazených ke konci války. Kromě vojenských úkolů měly výsadky i úkoly politické, především organizování revolučních národních výborů pro poválečné převzetí moci a jejich obsazování Sověty vybranými lidmi. Mezi členy výsadků byli i českoslovenští občané. Československou podzemní armádu připravenou na povstání organizovaly československé výsadky z Velké Británie. Zajišťovaly též rádiové spojení domácího a zahraničního odboje.

Na jaře 1945 začaly přes protektorát proudit transporty a pěší kolony Němci evakuovaných vězňů koncentračních táborů. Tragický osud vychrtlých vězňů, jejichž mrtvá těla lemovala trasy těchto transportů, radikalizoval české obyvatelstvo. Kromě vězňů koncentračních táborů Němci evakuovali také své zajatecké tábory. Mnoha zajatcům se podařilo uprchnout a až do konce války se skrývali mezi českým obyvatelstvem. Přes české země procházely též transporty evakuovaných německých civilistů z východních území, tzv. „národních hostů“, jež směřovaly dále do Německa.

Americká stíhačka North American P-51 Mustang, jež se používala také k hloubkovým náletům.

Bombardovací svaz amerických těžkých bombardérů Boeing B-17 Flying Fortress

Hala Škodových závodů v Plzni po náletu z 25. dubna 1945. Uprostřed snímku zničené rozestavěné tankové stíhače Hetzer.

Skupina československých partyzánů nad lesním úkrytem v Orlických horách

V noci z 10. na 11. dubna 1945 pětičlenná destrukční skupina spojených partyzánských oddílů Jermak a Tyrš výbuchem poškodila most u Helenína, který se při přejezdu vlaku převrátil.

Zahynulo 65 německých vojáků a 124 bylo raněno. Trať byla přerušena na čtrnáct dní.

Sovětský radista „Saška“ v partyzánském táboře na Žákově hoře v zimě 1944/45

Spojenečtí váleční zajatci evakuováni před frontou v březnu 1945

Pochod smrti vězňů koncentračního tábora Dachau na konci dubna 1945

České země do 4. května 1945

Na jaře 1945 došla do českých zemí také pozemní fronta. Jako první vstoupil na naše území 1. ukrajinský front v průběhu hornoslezské operace 18. března 1945 v Osoblažském výběžku. Jeho hlavní úsilí se poté přeneslo na berlínský směr a s jeho jednotkami se v Čechách setkáme opět až v květnu. Jako druhý pronikl na naše území 2. ukrajinský front. V rámci bratislavsko-brněnské operace překročil 7. dubna 1945 řeku Moravu a vytvořil malé předmostí u Lanžhota a Hodonína. Posledním ze tří sovětských frontů, které pronikly na naše území, byl 4. ukrajinský front. Na počátku dubna byl posílen o dosud sousedící 60. armádu z 1. ukrajinského frontu, která již stála na území českého Slezska v prostoru Sudic. Jeden den před zahájením berlínské operace, 15. dubna, zahájily 4. a 2. ukrajinský front útoky na Ostravu a Brno. Spojit se měly v prostoru Olomouce a obkličt německou 1. tankovou armádu.

U Torgau na Labi se 25. dubna 1. ukrajinský front setkal s americkou 12. skupinou armád. Týž den dobyl 2. ukrajinský front Brno a poté pokračoval v útoku na severovýchod, přes Vyškov na Olomouc. Na přelomu dubna a května ale německá obrana postup frontu zastavila jižně od Prostějova. 1. ukrajinský front dobyl 22. dubna Opavu a 30. dubna obsadil Ostravu. Dne 2. května před sovětským 1. běloruským a 1. ukrajinským frontem kapituloval Berlín. Americká 3. armáda mezitím 18. dubna obsadila Hranice, 20. dubna Aš, 25. a 26. dubna Františkovy Lázně a Cheb. Od 26. dubna bojovala o ovládnutí přístupů k Domažlicím mezi Waldmünchenem a Všerubským průmyskem a dále pokračovala v obsazování horských průmysků v českých pohraničních horách.

V úterý 1. května se v Přerově rozšířila mylná zpráva, že Německo kapitulovalo. Povstalci vyvěsili československé vlajky, zajali místní německou posádku a podle pokynů, které už dříve vysílal československý zahraniční rozhlas, ustavili revoluční národní výbor pro správu civilních záležitostí. Přerov ovšem ležel na důležité křižovatce v týlu německé 1. tankové armády, které právě hrozilo obklíčení od Opavy a od Brna. Bojové skupiny vyčleněné z frontové armády a pohotovostní policejní útvary z Holešova a Olomouce město dobyly, osvobodily zajaté Němce a popravily 24 zajatých povstalců. O den později, 2. května, se v českých zemích rozšířila zpráva o Hitlerově smrti a po mylné zprávě o německé kapitulaci vypukly nepokoje v Nymburce. Téhož dne začaly přestřelky mezi Němci a vlasovci na Rakovnícku a Berounsku. 3. května povstalo Semilsko a Úpice. Vsetín povstal 4. května.

Dne 4. května obdržela většina protektorátních pošt, četnických a železničních stanic nařízení ministra dopravy protektorátní vlády Kamenického o odstranění němčiny jako úředního jazyka v protektorátě. Toto nařízení sebleskově rozšířilo mezi českým obyvatelstvem a vyvolalo bouřlivou odezvu. Započalo odstraňování německých nápisů, vyvěšování vlajek a první střety s jednotlivými německými vojáky.

Sročení obyvatel Jičína

Situace v českých zemích 30. dubna až 4. května 1945

Americké tanky Sherman v ulicích Chebu
26. dubna 1945

Tanky stejného typu, ale v rámci zákona o půjčce
a pronájmu dodané Rudé armádě z USA. Zde
v ulicích Brna 26. dubna 1945.

Povstalci na náměstí v Nymburce odzbrojují
2. května 1945 německé vojáky.

Povstání
v Přerově začalo
1. května 1945
jako později
na mnohých
dalších místech
strháváním
německých
nápisů.

České obyvatelstvo
4. května 1945
s nadšením
odstraňovalo německé
části nařízených
německo-českých
nápisů. Na domě
v pražském Břevnově
je vidět šipka určená
k nalezení cesty do
volného prostoru
v případě náletu.

Celý protektorát
se 4. května 1945
očisťoval od
německých
nápisů. Také
v Horažďovicích
němčina mizela
z veřejných
prostranství.

Mezi kořisti rakovnických povstalců byl také bezvěžový
tahač na podvozku německého tanku Pz.Kpfw. I.

Povstalci ze Semil
ve Vysokém nad Jizerou
3. května 1945

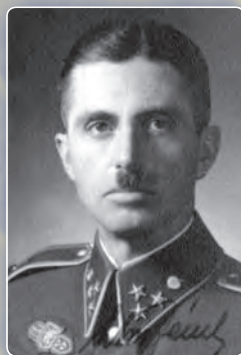
Akce „Rozhlas“

Roli nečekané rozbušky povstání v Praze v sobotu 5. května 1945 ve 12.33 hod. sehrála výzva hlasatele Zdeňka Maňala o pomoc české policie, četnictva a vládního vojska, protože akce „Rozhlas“ tehdy dostala nečekanou trhlínu, když odvážná skupina českých policistů pod vedením kpt. Rudolfa Suchánka při pokusu obsadit rozhlasovou budovu narazila na odpor mnohem početnější jednotky SS, než se předtím očekávalo...

Vzápětí v ulicích okolo vinohradské budovy Českého rozhlasu bojovali a umírali čeští vlastenci ze všech sociálních vrstev. Tento fakt později ovšem zneužívali po desítky let komunističtí historici a publicisté k tomu, aby bagatelizovali „akci hrstky policistů, která neměla takový význam, jaký jí revizionistická buržoazní historiografie přisuzuje“. Pravdu však nelze zakrýt natrvalo stejně jako fakt, že povstání mělo ryze celonárodní charakter...

Kapitán policie Rudolf Suchánek velel první skupině policistů, která v rámci plánované „Akce Rozhlas“ vnikla do budovy.

Velitel obránců rozhlasu štábní kapitán Jaroslav Záruba byl 8. května smrtelně zraněn při německém dělostřeleckém přepadu.

Prostory rozhlasu po útoku německého letounu, který svrhl 6. května v 17.40 hod. na budovu bombu. Povstanci však začali záhy vysílat z náhradních prostor ve strašnické vysílače a poté v Husově sboru na Vinohradech.

Policejní strážmistr Antonín Svoboda, který padl při první přestřelce v rozhlasové budově, se stal také prvním padlým Pražského povstání...

Hlasatel povstaleckého rozhlasu Zdeněk Mančal skončil po únoru 1948 na několik let jako vězeň komunistického režimu v uranových dolech...

Sobota 5. května 1945

Druhá strana dějinných událostí – dosud bázlivi a pokojní občané se pokoušejí lynčovat údajného či skutečného kolaboranta, kterého musí vzít pod svou ochranu český policista...

K hrdinům povstání patřily i bojové skupiny „elektrikářů“ – tramvajáků z Elektrických podniků hl. města Prahy, kteří měli své velitelství „Josef“ pod velením pplk. gšt. Bohuslava Palečka z odbojové skupiny Alex.

Četnický praporčík mezi povstalci – právě bojové jednotky českých četníků byly velice cennou a hodnotnou posilou povstalců v bojích u rozhlasu, na Staroměstské radnici i na Malé Straně či v Michli.

Přestože hlavní síly odboje v Praze předpokládaly, že povstání by mohlo začít nejdříve v pondělí 7. května, již v sobotu došlo s rostoucím napětím v pražských ulicích k předčasnému výbuchu a spontánní ofenzivě Pražanů proti německé třicetitisícové posádce, kterou vojenský odboj zbavil spojení zablokováním 6 000 telefonních linek. Došlo tak k jejímu ochromení a zároveň k vzniku větších povstaleckých seskupení podřízených velitelství „Bartoš“ generála Kutlvašra v Bartolomějské ulici. Mocensky tento proces rámovalo večerní podřízení vojenského velitelství povstalců politikům z České národní rady, která však byla pod silným vlivem komunistů v čele s výřečným manipulátorem Josefem Smrkovským.

V sobotu 5. května 1945 začala v pražských ulicích nacistické okupační moci zvonit hrana, ale záhy se ukázalo, že nebude stačit jen zamalovávat německé nápisy a ničit symboly nacistické ideologie...

Po odsunu většiny protektorátního vládního vojska v květnu 1944 do Itálie zůstalo v českých zemích málo „vladařů“, ale i ti byli vítanou posilou povstalců. Na snímku je zachycen přesun čtyř vládního vojska v pražských ulicích.

Povstalci ve Vršovicích – starší i mladí, muži různých profesí a názorů na svět, protože šlo o skutečně ryze národní povstání!

České květnové povstání

Od rána 5. května pokračovalo po celém protektorátu odstraňování německých nápisů a narůstalo napětí. V Plzni již v časných ranních hodinách 5. května povstalci zprovoznili rozhlasový vysílač, který dvě minuty po volání pražského rozhlasu o pomoc zahájil svobodné vysílání. Na většině území s českým obyvatelstvem rozhlasové hlášení pražského rozhlasu zmobilizovalo vojenské i civilní povstalecké struktury, pokud už nevyšly z ilegality v předchozích dnech. Civilní správu přebíraly revoluční národní výbory, jednotky vojenských velitelství oblehly místní německé posádky a navazovaly kontakty se sousedními obcemi. Němečtí vojáci z místních posádek se v některých obcích nechali odzbrojit a zajmout, jinde po odzbrojení odpochoďovali nebo po dohodě odešli i se zbraněmi. Někde místní německý velitel souhlasil s klidem zbraní a postavil smíšené česko-německé hlídky. Na Českomoravské vrchovině přešly na povstaleckou stranu silné maďarské jednotky. Ze židovského ghetta a věznice gestapa v Terezíně uprchli dozorci a město zamořené epidemií skvrnitého tyfu převzal pod svou ochranu Mezinárodní červený kříž. V jiných obcích naopak německé posádky vyhlásily stanné právo a popravovaly rukojmí a zajaté povstalce. Velké množství obětí měly na svědomí německé trestné výpravy z vojenských prostorů a z dalších míst, kde si Němci udrželi iniciativu.

Na většině území protektorátu povstalci 5. a 6. května vytvořili půdu pro příchod spojeneckých armád přesně podle původního záměru, s jakým bylo povstání od roku 1939 připravováno. V západních Čechách také povstání do 7. května vítězně skončilo příchodem americké armády.

Plzeňané podpálili nacistickou propagandistickou orlici na náměstí Svobody.

Při své poslední protipartyzánské akci Němci ráno 5. května 1945 vypálili obec Javoříčko na Olomoucku. Ženy a děti byly vyhnány a 38 mužů zastřeleno.

České povstání a německé pokusy jej potlačit 5. až 7. května 1945.

Počátky povstání v Kolíně. Německé hlídky zatím pouze přihlížejí.

Průvod občanů Plzně ráno 5. května 1945

Povstalci v Kladensku obsadili velké skladiště munice v Hříškově.

Povstalci v českých zemích ukořistili a zprovoznili na dvě desítky improvizovaných obrněných vlaků, které tvořily jejich nejmohutnější palební sílu. Na snímku obrněný vlak Jiskra svobody v Ostroměři.

Zatýkání členů gestapa v Písku

Povstalci ze Železného Brodu s obrněným automobilem, který ukořistili německé trestné výpravě z Turnova ve Splzově.

Německá trestná výprava vypálila večer 7. května 1945 obec Konětopy na Mělnicku. Obyvatelstvu se podařilo uprchnout.

Proč bílé hvězdy neosvobodily Prahu?

Kdyby občanům byla řečena včas pravda o chování a stanovisku sovětské vlády a Rudé armády k Pražskému povstání, věřím, že by nikdy nedošlo k tomu, aby komunisté získali ve volbách v květnu 1946 v Čechách 40 % hlasů a se svými oddanými soupeřníky, či zaprodanci, přes 50 %. Tím umožnili nakonec trvalou a úplnou moc a nadvládu nad Československem, které se stalo v únoru 1948 další sovětskou kolonií... Bývalý poslanec Čs. strany národně socialistické Ota Hora

Tato v posledních letech tolik diskutovaná tematika je velice složitá a sehrál v ní svou roli i vrchní velitel spojeneckých vojsk na západní frontě americký generál Eisenhower, který k velkému zklamání generála Pattona ve střední Evropě ustupoval expanzivním požadavkům svého sovětského spojence proto, aby jej získal pro společné vystoupení proti císařskému Japonsku.

Úsměvy amerických generálů – zleva Eisenhower, Bradley a Patton. Třetímu z nich brzy úsměv zhořkne, protože mu jeho nadřízení na přání Moskvy pragmaticky nedovolí osvobodit Prahu...

Kolona amerických obrněných vozů na cestě za maršálem Schörnerem v ulicích Hradce Králové! Jak snadné by bylo pro vozy s bílými hvězdami osvobodit Prahu, kdyby šlo Kremlu opravdu o životy Pražanů, a nikoliv o budoucí nadvládu nad Československem...

Do Prahy dorazili 7. května zcela bez problémů ve svém džípu „Chuck Wagon“ i americký válečný korespondent Levin Meyer a jeho stejně odvážný kolega fotograf Eric Schwab (vlevo).

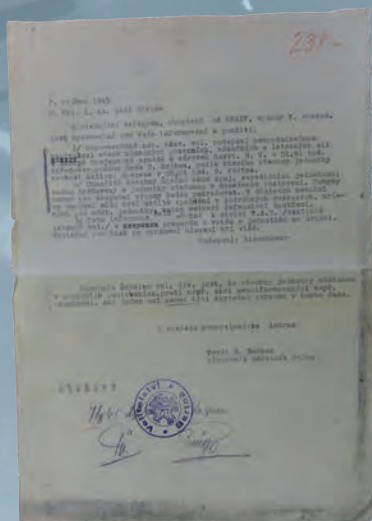

Příslušníci 16. obrněné divize US Army dopoledne 6. května v plzeňských ulicích při potyčkách s německými záškodníky.

POSTUPUJÍ DÁLE NA PRAHU

Američtí tankisté útočí na Cheb, kde ve dnech 25. a 26. dubna 1945 svedli jedno z největších střetnutí s německou armádou na českém území. Jejich postup však o čtyři dny později začne limitovat velká politika...

Nedobrovolné čekání amerických vojáků v Plzni komunističtí propagandisté mistrně využili ve prospěch dodnes přežívající legendy o nezištné a obětavé záchraně Prahy Koněvovými tankisty.

Neděle 6. května 1945

Mezi důležité úspěchy povstalců patřilo i to, že se na některých nádražích zmocnili obrněných vlaků, které úspěšně použili, jako například zde na smíchovském nádraží, v boji s německými jednotkami.

Ukořistěné německé ruční protitankové střely Panzerfaust (pancéřová pěst) se staly účinným prostředkem povstalecké obrany proti tankům i kulometným hnízdům nepřítele. Kvůli omezenému účinnému dostřelu si však žádaly krajně odvážné střelce...

Do ranních hodin proběhla hlubší organizace povstaleckého tábora, se kterým se pokusily spojit protisovětské jednotky ROA (Ruská osvobozenecká armáda) dosavadního spojence německých nacistů generála Vlasova. Nacisté zatím zahájili přípravy na útok proti městu, kde během předchozí deštivé noci vyrostlo na 1 600 barikád. Tehdy také vznikl požadavek velitele jednotek SS hraběte Pücklera na bombardování Prahy: „Mnoho zápalných bomb, celé hnízdo musí hořet.“ Americké jednotky dopoledne dorazily do Plzně, ale jejich další postup již den předtím zbrzdil striktní sovětský požadavek, aby se Američané kvůli údajně probíhajícím sovětským operacím zastavili na linii Karlovy Vary – Plzeň – České Budějovice. Jednotky 1. ukrajinského frontu však útočnou operaci s cílem osvobodit Prahu zahájily až ve dvě hodiny po poledni.

V České národní radě byl i v době nejtěžších bojů veden boj o politický charakter poválečné republiky, ve kterém dominoval komunistů Josef Smrkovský (druhý zleva)...

Jedna z mnoha pražských barikád vyrostla i na jižní straně Trojského mostu, kde měli povstalci velitelské stanoviště ve stěhovacím voze. Velel zde však nikoliv filmový komunista zámečník Hošek, ale poručík ženijního vojska Jaromír Hošek!

VŠECH PORUČENÝCH VELITELŮM I. - VI. ÚSEKŮ, LÍNEA AÚ 901 -
VYŠLUŽTE PŘESTÁVKY V NEPŘÁTELSTVÍ JEŽ PLATÍ O VŠECH JEN ZA
NEDOPROKLADE, ŽE NĚMCI ZAPÍ NEZAHRAJÍ POSTUP, K NEJEDNÁJÍ
SPRÁVNĚ. ČILÍ V ORGANIZACI A VYZRÁDOVÁNÍ JEDNOTEK A K STAVBĚ
PŘÍRODĚ. JE TŘEBA ORGANIZOVAT MUŠTVO V ŘÍDNÉ JEDNOTKY
ODPOČÍTVÁ, ŽETA, ROKY, ATD. I. VELEBNÉ VÝKRM. ODPOČÍVÁ I. POVOLEJÍ
A TĚLOM. ODPOČÍVÁJÍTE TĚŽ SOKOLSKÉ JEDNOTKY, JEŽ SE
SUKROHAJÍ V SOKOLOVSKÝCH A OSTATNÍCH TĚLOVÝCHOV. SKUPK.
VELITELÉ NECHT V PŘVÉ ŘADĚ VÝKRMU S RAD. VOJENSKÝCH OSOB
SVÝCH ČLENŮ. VYZRÁDOVÁNÍ PROVÍDEJTE PODLE ORGANIZACE NĚCHT
ODPOČÍTVÁ PO JEDNOM LEVNĚM KULOPETU JEDNA AŽ DVE KULOPETY
PÍSTOLÍ. ČETV. PO TŘECH ODPOČÍTVÁCH. ZBRANĚ VYŠLUŽTE V PŘVÉ RA
VE SVÝCH ÚSEKCH. ODPOČÍVÁ VELITEL K A R T O Š DÍVÁ VEL. ÚSEKCH
K ODPORČÍVÍ ZBRANĚ. JEŽ ZUJISTÍ, AŽ JICH POUŽÍJÍ PRO VYZRÁDOVÁNÍ
SVÝCH JEDNOTEK. NEZAPOMEŇTE PŘI VYSTROJOVÁNÍ NA JINÉ DŮLEŽITÉ
SOUDČSTÍ V ÚSEKCH I. CHLEBÍČKŮ, SUNKY, ŽENYNY ATD., JICHŽ JE
TŘEBA PRO ŽENY ŽIVOT A DOJ VOJÁKŮ. V PŘVÉ ŘADĚ VYZRÁDOVATE
ODPOČÍVÁ VOJENSKÝ KULOPETY. OSTATNÍCH LZE UŽÍT K STŘELNÝM ČLENŮM
I. PO ODPOČÍVÁNÍ VOJENSKÉ ŽUDOVÍ KASÍRNA A POD. I. UPOČTE Z DŮLEŽCH
ANTIVÝCH DŮSTOJNÍČŮ VELITELŮ. JEŽ SI SESTAVÍ SŮM STŘELNÝ
ODPOČÍVÁ DVE JEDNOTKY URYCHLENĚ UVOLEJTE PRO DOJ. JE POUKRMŮVÍ
KAŽDÉHO DŮSTOJNÍKA, AŽ NABÍDIL VŠE PRO KONEČNÉ VÍTĚZSTVÍ.
SPOJENECKÉ AMBŮY SE BLÍŽÍ KÚ PRAZE, ZBLÍŽÍ NA HOSINČECH. PŘI
DESKRMŮVÁNÍ PARÁDŮVÍSTĚ SPOJENECKÉ AMBŮY SE K NĚM PŘÍPOJTE
ORIENTUJTE JE O SITUACI A DŮLEŽITÝCH ŽUDOVÝCH A PŘEDSTOCH.
JEŽ DOJOU ODPOČÍVAT A URYCHLENĚ ŽUDŮ S NĚM ZMAJTE DOJ.
VŠE PRO DŮSTOJNÍČŮ VELITEL K A R T O Š H

Dálnopisný rozkaz generála Kutlvašra z neděle 6. května 1945 v 8.00 hod. velitelům úseků, aby prohloubili vojenskou organizaci povstaleckých jednotek.

Zakrvácená nosítka před kavárnou Hlavovka na dnešním vinohradském náměstí Míru, kde bylo improvizované obvazíště, ukazují jasně, že povstání nebylo žádnou hrou na odboj...

Během náletů německé Luftwaffe na povstalecká území bylo těžce zasaženo i několik domů na Václavském náměstí...

Vlasovci v Pražském povstání

Ozbrojené síly Výboru pro osvobození národů Ruska se na jaře 1945 skládaly z jedné vyzbrojené a jedné nevyzbrojené pěší divize, kozáckého sboru, nasazeného na frontě v Jugoslávii, a z leteckých jednotek. Na české území vstoupila 1. divize Ruské osvobozené armády (ROA) 21. dubna 1945 v prostoru Děčínského Sněžníku. Divize byla již ve stavu vzpoury a zaujala zde kruhovou obranu proti případnému německému pokusu o odzbrojení. 26. dubna vyrazila ve dvou proudech na jih a přes Rakovník a Slaný do 4. května dorazila na Berounsko. Na svém postupu radikalizovala náladu obyvatelstva napadáním Němců a několikrát byla také kontaktována českým odbojem.

Na pomoc Pražskému povstání vyrazila divize z Berounska 5. května. Následující den, 6. května, 3. pluk divizeablokoval Němci obsazené letiště Ruzyně, 2. pluk blokoval postup německé bojové skupiny Wallenstein na soutoku Berounky a Vltavy a 4. pluk bojoval o německou dělostřeleckou pozorovatelnu na Petříně. 7. května vyřadil 3. pluk letiště Ruzyně z činnosti, 1. a 4. pluk přešly na pravý břeh Vltavy, kde 1. pluk dobyl Malešice a spolu s průzkumným oddílem divize zasáhl na Pankráci proti bojové skupině Wallenstein, zatímco 2. pluk stále blokoval postup Němců po levém břehu Vltavy. Pěší pluky podporoval palbou dělostřelecký pluk z Vidoule. Divize tak spolu s povstalcí zabránila spojení německých oddílů postupujících na Prahu od jihu s německou posádkou ve městě.

Večer 7. května, po zjištění že Prahu má obsadit Rudá armáda, se divize, až na dělostřelecký oddíl, z města stáhla. Přes Beroun a Příbram ustoupila k americké demarkační čáře, které dosáhla 10. května v prostoru Lnáře. Do amerického zajetí již divize vpuštěna nebyla a 11. května upadla do sovětského zajetí. Zajat zde byl i předseda Výboru pro osvobození národů Ruska generál Vlasov a velitel divize generál Buňačenko. Do americké zóny se podařilo uprchnout jen nevelkému množství vojáků 1. divize. Neozbrojená 2. divize, záložní brigáda a další jednotky vstoupily mezi 3. a 6. květnem na území jižních Čech. Zhruba třetině vojáků se podařilo přejít demarkační linii před 9. květnem a zachránit se před takřka jistou smrtí v sovětském zajetí.

Vojáci 1. divize ROA vyrážejí 5. května z Berouna na pomoc pražským povstalcům.

Tank T-34 průzkumného oddílu 1. divize ROA přijíždí ráno 6. května 1945 na náměstí Kinských na Smíchově.

Tankový stíhač JPz. 38 Hetzer 1. divize ROA v Dušňkách (dnes součást Rudné u Prahy)

Vlasovci odpočívají 6. května ve smíchovských ulicích.

Polopásový obrněný transportér Sd.Kfz. 251/16 vyslance 1. divize ROA majora Archipova, velitele 1. pluku. Ten jednal odpoledne 6. května 1945 na povstaleckém Vojenském velitelství Velké Prahy „Bartoš“ v Bartolomějské ulici o společném postupu následující den.

Ústup 1. divize ROA 9. května 1945 přes Příbram. Vlasovci jsou vítáni jako zachránci Prahy.

Baterie houfnic 1. pěšího pluku ROA
7. května 1945 v Lomnického ulici
na Pankráci

Příslušník
1. divize ROA
na Starém Městě
7. května 1945

Na rozkaz velitele 1. divize ROA generála Buňačenka zůstal v Praze dělostřelecký oddíl 105mm houfnic majora Gubanova, který až do odpoledne 9. května podporoval povstalce na Zlíchově proti esesákům bojové skupiny Wallenstein.

Vlasovci 7. května 1945 eskortují na Smíchov zajatou německou posádku z kasáren na Lobkovicově náměstí na Královských Vinohradech.

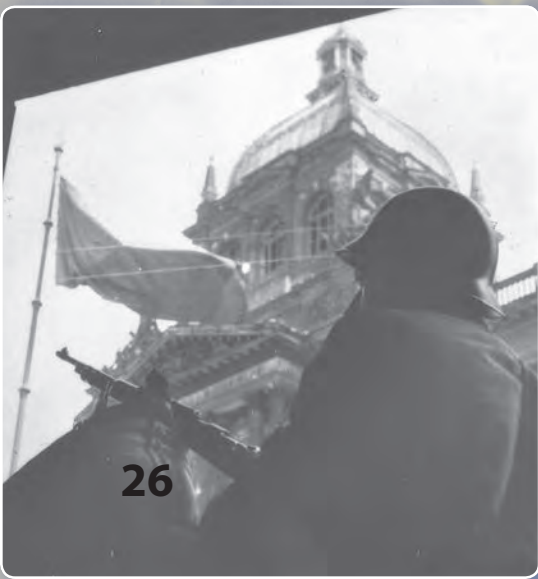
Pondělí 7. května 1945

Začal generální útok jednotek SS proti městu. Úspěšně se jim dařilo pronikat do centra především ze severovýchodu a při tom se dopouštěly zločinů na českém civilním obyvatelstvu. Prahu přitom v noci začaly opouštět jednotky vlasovců, protože Česká národní rada nebyla ochotná uzavřít politickou dohodu. Do města příjíždějí naopak zcela bez problému američtí váleční korespondenti a v pozdních nočních hodinách i obrněná skupina s parlamentáři, která pokračuje v cestě až do východočeských Velichovek, aby přesvědčila velitele německé skupiny armád Mitte polního maršála Schörnera, že má respektovat skutečnost, že již v pondělních ranních hodinách byla v Reměši podepsána bezpodmínečná kapitulace německých branných sil, která má vstoupit v platnost o úterní půlnoci.

Velký obdiv si zaslouží povstalečtí zdravotníci, které před střelbou nacistických fanatiků často nechránily ani mezinárodně uznávané symboly červeného kříže...

Povstalecká hlídka příslušníků protiletecké ochranné policie bojuje s německými ostřelovači na střechách v úseku Staroměstského náměstí.

Okolí Trojského mostu na holešovické straně bylo po skončení povstání přesvědčivým důkazem o urputnosti bojů, které zde probíhaly především 7. května.

Povstalci ukořistěný kulometný tančík Renault AMR vz. 35 při průjezdu Václavským náměstím. Jeho úkolem bylo zásobovat střelivem ohrožené povstalecké úseky v centru města.

Jeden z nacisty vypálených domů v úseku Pankrác, kde probíhaly jedny z nejtěžších bojů během Pražského povstání.

Mládež bez řádného vojenského výcviku projevovala stejnou chuť bojovat jako zkušení vojáci – na snímku hlídka skautské Zpravodajské brigády v úseku Staroměstského náměstí.

Německý útok na Prahu

Po vypuknutí Pražského povstání čeští povstalci paralyzovali německou posádku Prahy. Největší Němci kontrolovaná enkláva se udržela v prostoru mezi Vítězným náměstím a malým předmostím u právnické fakulty. Další německé objekty byly izolovány po celém území metropole a v německých rukou zůstala i pražská letiště ve Kbعلích a v Ruzyni. Všechny tyto síly byly od počátku povstání v defenzivě. Úkol uvolnit pražský komunikační uzel pro další vedení válečných operací skupiny armád Střed proto její velitel polní maršál Schörner svěřil čtyřem bojovým skupinám, zčásti již plánovaných pro případ nepokojů v mimopražských výcvikových prostorech, a zčásti improvizovaných z frontových jednotek.

Od severu postupovala bojová skupina 4. pluku tankových granátníků SS „Der Führer“. Vznikla 6. května 1945 u Drážďan a skládala se z neúplného pluku tankových granátníků SS na obrněných transportérech, dělostřeleckého oddílu SS, dvou rot průzkumných obrněných automobilů, jedné armádní a jedné SS, a z baterie samohybných protiletadlových děl. Ještě odpoledne 6. května dosáhla bojová skupina Chaber a do večera dobyla Kobylisy. Ráno 7. května zahájila útok na Trojský most, který dobyla večer téhož dne, ale její další postup zastavili obránci holešovických barikád jižně od mostu. Po neúspěšném pokusu o průlom ráno 8. května udržovala skupina klid zbraní až do kapitulace večer téhož dne, kdy přes Dejvice odjela do amerického zajetí v Rokycanech.

Z milovického vojenského prostoru vyrazila na Prahu bojová skupina Milowitz, složená z přibližně dvou desítek obrněných vozidel. Postupovala 6. května přes Horní Počernice a Hloubětín. Na noc se stáhla na kbelské letiště. Ráno 7. května se zmocnila Vysočan a přes Balabenku postoupila do Karlína. Ráno 8. května se zmocnila Masarykova nádraží a přes náměstí Republiky pronikla na Staré Město a k dolnímu konci Václavského náměstí. Houževnatou obranu Staroměstské radnice ovšem až do německé kapitulace překonat nedokázala. Po německé kapitulaci projela přes Dejvice do amerického zajetí v Rokycanech.

Od 5. května na pražské povstalce útočily německé proudové letouny Me-262 z ruzyňského letiště. Působily v ulicích značné ztráty jak palbou z kanonů, tak shazováním kontejnerových bomb.

Německé samohybné dělo StuG III z pražské posádky, jež zničilo povstalce 6. května 1945 v Pařížské třídě.

Proudový stíhací bombardér Me-262 zničený dělostřelbou vlasovců na letišti Ruzyně

Samohybné dělo Hetzer bojové skupiny generála Reimanna, které zničilo na Jarově po poledni 7. května od velodromu na Trebešíně protitankové dělo vlasovců.

Jižní předpolí Trojského mostu zničené dělostřelbou bojové skupiny „Der Führer“ 7. května 1945

Po československé silnici postupovala na Prahu bojová skupina generála Reimanna složená z osmi samohybných děl Hetzer a přibližně 600 mužů. Odpoledne 6. května dobyla Újezd nad Lesy a Běchovice. V pondělí 7. května obsadila Dolní Počernice, Kyje, Jahodnici, Malešice a Hrdlořezy. Kolem poledního ji z Malešic vytlačil společný protiútok povstalců a vlasovců. Odpoledne, po odchodu vlasovců z úseku, postoupila přes Jarov na Žižkov, kde ji povstalci zastavili na úrovni křižovatky Ohrada. V úterý 8. května se bojová skupina stáhla do Libně. Po německé kapitulaci odjela přes Dejvice k Bílému Beránku, kde odevzdala povstalcům své zbývající Hetzery. Její odzbrojené mužstvo poté na nákladních automobilech bojové skupiny 4. pluku SS „Der Führer“ odjelo do Rokycan do amerického zajetí.

Z výcvikového prostoru Waffen-SS na Benešovsku vyrazila na Prahu bojová skupina Wallenstein. Disponovala přibližně dvaceti obrněnými vozidly a přibližně 8 000 muži. Postupovala od jihu dvěma hlavními směry – údolím Vltavy a po benešovské silnici. Její západní proud dobyl ráno 6. května Zbraslav a Lahovice. 7. května bojoval s povstalcí a vlasovci o Radotín a Malou Chuchli. Po odchodu vlasovců dobyl 8. května Velkou Chuchli a Hlubočepy. Ještě 9. května s ním povstalci svedli boj na Zlíchově. Východní proud postupoval 6. května přes Jesenici na Kunratice. 7. května se střetl s povstalcí a vlasovci na Soudním náměstí na Pankráci a 8. května se neúspěšně pokusil prorazit do Michle. Bojová skupina odešla 9. května přes Zbraslav do Čimelic, kde se ještě 11. a 12. účastnila posledních bojů na našem území.

Ani jedné z bojových skupin se tak díky odporu obránců Prahy nepodařilo uskutečnit záměr polního maršála Schörnera, tedy otevřít Prahu jako komunikační uzel pro potřeby skupiny armád Střed.

Samohybné dělo Hetzer z bojové skupiny Milowitz zničené obránci Staroměstské radnice 8. května 1945

Večer 7. května zničil další samohybné dělo Hetzer bojové skupiny generála Reimanna pancéřovou pěstí u křižovatky Ohrada dvaadvacetiletý Čeněk Tetauer.

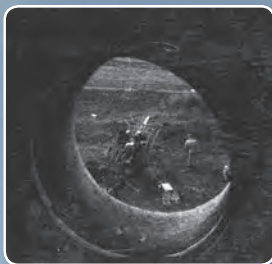
Snímek samohybných děl Hetzer bojové skupiny Milowitz, který byl pořízen tajně z okna v Sokolovské ulici večer 7. května.

Po boji na Pankrácké pláni. Pohled od dvora Reitknechtka, zničeného dělostřelbou bojové skupiny Wallenstein, k vodárenské věži u Janečkovy zbrojovky.

Snímek těžké baterie kořistních 152mm houfnic bojové skupiny Wallenstein, ostřelujících Prahu od Krče, byl pořízen tajně z půdy domu.

Fanatismus až do poslední minuty války...

Četné válečné zločiny nacistů v Praze i na českém venkově v květnu 1945 nejsou žádnou vyhanou legendou ani propagandistickým klišé, ale drsnou a holou pravdou, která by nám měla pomoci znát zdroje, ze kterých se rodila poválečná česká odplata vůči všemu německému. Nejde o to omlouvat ostudné excesy českého lumpenproletariátu a protektorátních tichošlápků (a často i bývalých kolaborantů!) vůči Němcům po skončení bojů na pražských barikádách, ale zachovat si místo honby za senzacími nadhled nad touto problematikou. Místa jako Psáry, Dolní Chabry, Lahovice a řada dalších, kde nacisté brutálně vraždili bezbranné civilisty jako mstu za to, že jejich postup na českou metropoli byl zpomalován venkovskými povstaleckými skupinami, nesmí být rovněž zapomenuta...

Esesáky povraždění povstalci i neozbrojení čeští civilisté na Masarykově nádraží zůstanou trvalou obžalobou nacismu i jedním z dlouhé řady důvodů ostrých protiněmeckých excesů Čechů po skončení války...

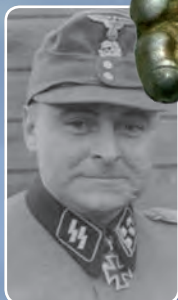
Fanatici z bojové skupiny SS „Wallenstein“ při postupu z Benešovska vraždili v květnu zběsile na obou březích Vltavy – na snímku jsou povraždění zajatci v krčské zahradě rodiny Brettschneiderových.

Tuto fotografii českých policistů a nacistů zavražděných českých civilistů v pankráckém úseku prezentoval v roce 1994 zcela beze studu Sudetoněmecký landsmanšaft v jedné své česky psané publikaci pod názvem „Zavraždění Němců, odtazeni na kraj silnice“...

Vrazi z Oradour-sur-Glane, kde příslušníci 4. pluku pancéřových granátníků SS „Der Führer“ 10. června zavraždili 642 francouzských civilistů, zabíjeli v květnu 1945 i v Kobyliších a útočili na Trojský most!

Zleva nejvyšší velitel jednotek SS v českých zemích Carl hrabě von Pückler-Burghauss a jemu podřízení velitelé nejhorších vražd Pražanů v květnu 1945 Wolfgang Jörchel, Emil Klein a Otto Weidinger

Velichovská mise

Německo brzy ráno 7. května podepsalo v Remeši bezpodmínečnou kapitulaci před všemi Spojenci. Remešská německá delegace vyjádřila poté lživou obavu, že kvůli přerušenému spojení polní maršál Schörner patrně nebude se svou skupinou armád respektovat ustanovení bezpodmínečné kapitulace o složení zbraní Rudé armádě a stáhne své divize na západ. Generál Dwight David Eisenhower, vrchní velitel spojeneckých sil v Evropě, tyto námitky odmítl s tím, že do Schörnerova štábu dopraví německého důstojníka s písemným zněním kapitulací listiny. Volba padla na plukovníka Wilhelma Meyer-Detringa, kterého britská Dakota dopravila večer 7. května 1945 do Plzně. Zde jej očekával zpravodajský důstojník ze štábu amerického V. sboru, podplukovník Robert E. Pratt, a doprovod vyčleněný z roty B, 23. mechanizované jezdecké průzkumné eskadrony 16. obrnné divize, kterému velel major Carl O'Dowd. Kolona celkem třinácti vozidel, složená z pěti obrnných automobilů M8 Greyhound, čtyř vyzbrojených průzkumných džípů, tzv. „Peepů“, sanitky Dodge WC-54 a tří osobních automobilů Oper Kadett, Opel Admiral a Jawa 700, vyjela z Plzně v 9 hodin večer a půl hodiny před půlnocí dorazila do Prahy. Zde navštívila československé velitelství Bartoš v Bartolomějské ulici. Odtud přes náměstí Republiky pokračovala na Poříčí, kde překročila frontovou linii. Po jednání na německém velitelství v Hindenburgových (Žižkovských) kasárnách v Karlíně podplukovník Pratt s plukovníkem Meyer-Detringem zjistili, že se maršál Schörner nalézá ve Velichovkách. Dopoledne 8. května kolona přes Hradec Králové dosáhla svého cíle

Pražané vítají americké vojáky Velichovské mise v noci ze 7. na 8. května 1945.

Plukovník Wilhelm Meyer-Detring po přeletu do Plzně večer 7. května 1945

Řidič obrnného automobilu M8 Greyhound registračního čísla USA 6040014, technik 5. stupně Michael P. Guntick, se zdraví s Pražany v noci ze 7. na 8. květen 1945. Vlevo radista, technik 4. stupně Sydney Kulick, ve věži nahoře vlevo seržant John R. Marker a vpravo vojín Alan I. Cope Junior.

První hodiny úterý 8. května 1945 v Praze. Velichovská mise překročila frontovou linii na německou stranu. Vlevo tlumočník poručík Otto Verber a plukovník Meyer-Detring, zcela vpravo podplukovník Robert E. Pratt. Druhý zprava je pravděpodobně velitel německé bojové skupiny Milowitz. Za ním stojí pravděpodobně některý z jeho podřízených.

Hradečané vítají na Karlově ulici první spojenecké vojáky ve městě.

Porada v lázních Velichovky před návratem. Odleva: neznámý německý důstojník, kapitán Stewart B. Kephart, podplukovník Robert E. Pratt, major Carl O'Dowd, plukovník Meyer-Detring, tlumočník, poručík Otto Verber a zcela vpravo strážmistr četnictva František Dvořák, který misi z Plzně doprovázel jako průvodce.

a plukovník Meyer-Detring předal polnímu maršálu Schörnerovi písemné znění kapitulací listiny. Poté se kolona vydala opět přes Hradec Králové na zpáteční cestu. V Českém Brodě zachránila před postřílením šedesát povstalců, které zajali krátce před tím Němci při srážce u liblického vysílače. Prahu kolona mise minula velkým obloukem ze severu a ve 4 hodiny ráno 9. května dorazila zpět do Plzně. Dvě vozidla, která se zdržela, se od kolony ve Velichovkách oddělila a jejich osádky našly útočiště u ostroměřských povstalců. Do Plzně se tito opozdílci vrátili 12. května, kdy již nehrozilo od německých vojsk nebezpečí.

Mise podplukovníka Pratta, směřující v pravém jízdním pruhu do Velichovek, se v Hradci Králové ráno 8. května 1945 míjí v protisměru s kolonami vojáků ustupujících skupiny armád Střed.

Štábní seržant Meyer Rodels z obce Monticello ve státě New York, velitel 1. čety roty B 23. jízdní průzkumné eskadrony 16. obrněné divize, s jednou z nejmladších obyvatel Velichovek v náručí dopoledne 8. května 1945

Velichovská mise projíždí Brandýsem nad Labem při návratu do Plzně odpoledne 8. května 1945

Úterý 8. května 1945

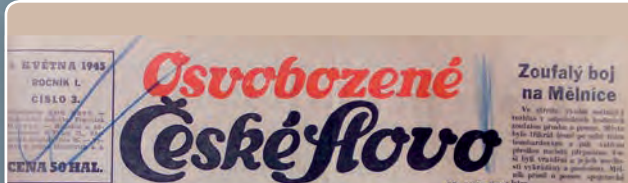
Ofenziva jednotek SS z mimopražských posádek vrcholila. Zatímco na Pankráci, v Michli a na přístupech k Smíchovu se povstalci houževnatě bránili, od Karlína německé obrněné jednotky pronikly až do centra města. V patové situaci došlo nakonec v 16.00 hod. mezi Českou národní radou a velitelem jednotek wehrmachtu generálem Toussaintem k podpisu protokolu „o formě kapitulace německých jednotek v Praze“, de facto způsobu jejich odchodu z města do amerického zajetí. Sovětské velení sice nebylo schopno po celou dobu povstání provést jediný letecký úder na podporu povstalců či informovat povstalecké velení o svém postupu, ale o to více se potom obrátila sovětská pomstychtivost proti povstaleckým velitelům a politikům za to, že připravili Rudou armádu o další vojenský triumf a jednali bez jejího vědomí.

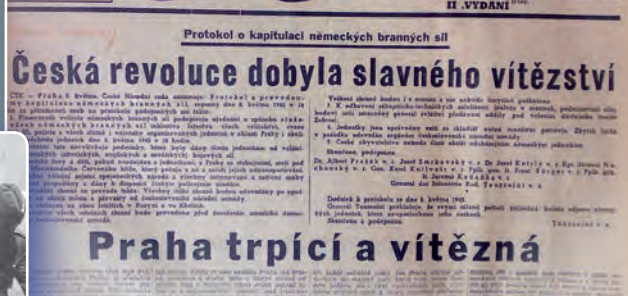
Obrovské hrdinství během pěti dnů bojů na pražských barikádách prokazovaly dobrovolné sestry Červeného kříže...

Jména hrdinů z pražských barikád rychle upadla v zapomnění. Dnes již jen těžko zjistíme, jak se jmenoval třeba tento kulometčík z těžkých bojů v úseku Jezerka.

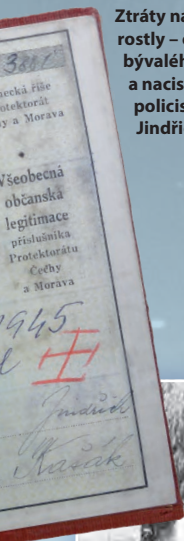

Velitel německých jednotek v Praze generál Rudolf Toussaint (třetí zprava) odchází v doprovodu povstaleckých důstojníků jednat s Českou národní radou o ukončení bojů a německé kapitulaci.

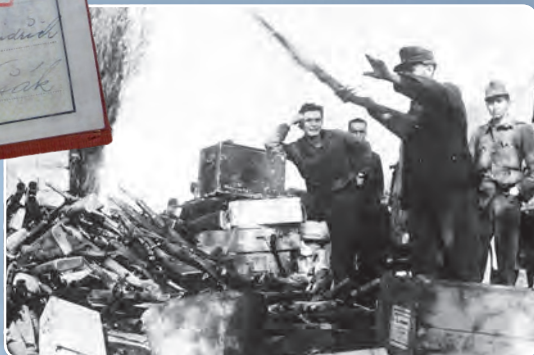
Boje v Praze skončily a Hitlerovi „nadlité“ opouštějí po šesti letech krutého okupačního režimu město, které jejich velitelé plánovali zničit...

Ztráty na straně povstalců rostly – osobní doklady bývalého legionáře a nacisty penzionovaného policisty strážmistra Jindřicha Kašáka...

Wehrmacht 8. května 1945 v Praze kapituloval, ale velitelé povstalců i politici z České národní rady se za to mnoho vděku od sovětských spojenců nedočkali...

Ústup skupiny armád Střed

Podle německé Dönitzovy vlády ve Flensburgu měla skupina armád Střed do 18. května ustoupit bojem na čaru Labe – Vltava. Maršál Schörner proto nařídil 5. května skupině armád Střed provést operaci Květiny (Blumen-Operation). První tanková a sedmnáctá armáda se měly postupně stahovat ze Slezska a z Moravy bojem na západ. Jednotlivým obranným liniím, které měly německé jednotky při ústupu obsazovat, dal Schörner jména květin: karafiát, tulipán, narcis a fialka (Nelke, Tulpe, Narzisse, Veilchen). Před sovětským úderem od Berlína jim měla krýt levý bok 4. tanková armáda u Drážďan a v Krušných horách. Od 5. května také v Remeši, na velitelství vrchního velitele spojeneckých expedičních sil v Evropě generála Eisenhowera, vyjednával parlamentář Dönitzovy vlády admirál von Friedeburg. Generál Eisenhower trval na bezpodmínečné kapitulaci Německa před všemi spojenci. K tomu ovšem generál von Friedeburg neměl dostatečné plné moci. Německé jednotky navíc měly podle Eisenhowera kapitulovat před těmi armádami, proti kterým právě stály, čemuž se Němci na východní frontě snažili za všech okolností vyhnout. Po informaci o českém povstání večer 5. května ve Flensburgu pochopili, že organizovaný ústup bojem skupiny armád Střed již není možný. Odeslali proto 6. května k Eisenhowerovi generála Jodla, který již plnými mocemi k podpisu všeobecné kapitulace vybaven byl a brzy ráno 7. května ji podepsal. Válka v Evropě měla skončit ve 23.00 středoevropského času 8. května 1945. Německé jednotky měly složit zbraně těm spojeneckým vojskům, před kterými stály v okamžiku podpisu kapitulace.

Ústup na křižovatce U pyramid v Turnově

Německá ústupová kolona projíždí přes náměstí v Poličce.

Tanky Pz.Kpfw. 38 z tankové školy německé 1. tankové armády vytlačily české povstalce z centra Poličky.

Německý ústup přes Jičín

Obrněný transportér Sd.Kfz. 11/1 německé 17. tankové divize při ústupu přes Hradec Králové

Nahromadění německých vozidel na náměstí ve Skutči během ústupu

K veliké dopravní zácpě došlo před nájездem na most v Mělnice, kam přijížděly německé ústupové kolony ze tří směrů.

Vojenská letadla na letišti v Hradci Králové, zničená a zapálená Němci před ústupem

Ústup skupiny armád Střed 8. až 10. května 1945

Čeští četníci při odzbrojování vozidel německé 208. pěší divize za ústupu v Brandýse nad Labem

V rozporu se zněním remešské kapitulace německé vrchní velení ovšem nařídilo rádiem polnímu maršálu Schörnerovi a ostatním německým velitelům skupin armád stáhnout vojáky z východní fronty k americké demarkační čáře. Z východu se tak do českých zemí namísto spojenců začaly valit frontové divize skupiny armád Střed. Jejich cílem už nebylo potlačit české povstání, ale co nejrychleji prorazit povstaleckým územím na západ. Prahu, zablokovanou barikádami, musely obcházet.

Pražská operace Rudé armády

**Příjezd průzkumníků
sovětského
25. tankového sboru
do Rakovníka**

**Střední tank T-34-85
rychlé skupiny
1. ukrajinského frontu
postupující na Prahu**

**Samohybné dělo SU-76M rychlé skupiny
2. ukrajinského frontu na Moravě**

**Automobily Rudé armády při průjezdu Louny
9. května 1945**

**Zničená sovětská vozidla po střetu s německou
ústupovou kolonou v noci z 9. na 10. května 1945
v Čáslavi**

**Sovětský
střední tank
T-34-85 zničený
samohybným
dělem
německého
zadního voje
v Jihlavě
9. května 1945**

V pražské operaci se měly rychlé skupiny 1. ukrajinského frontu po útoku 7. května od Míšně a 2. ukrajinského frontu po útoku 8. května od Brna setkat okolo 12. května v prostoru Prahy, obsadit západní břeh Vltavy a Labe, a obklíčit tak většinu sil německé skupiny armád Mitte. Hlavní síly frontů pak měly využít předpokládaného chaosu, který měl vypuknout po proniknutí rychlých skupin do německého týlu, a zasadit skupině armád Mitte ránu z milosti. Ukončení operace bylo plánováno okolo 20. května 1945.

Po vypuknutí českého povstání však začaly německé jednotky ustupovat k americkým liniím. Sovětské velení tedy urychlilo operaci o jeden den a rychlé skupiny frontů začaly namísto průniku do prolomené fronty, ke kterému byly určeny, pronásledovat ustupujícího nepřítele. 7. května pronikl 1. ukrajinský front na levém břehu Labe do hloubky 60 kilometrů a dále postupoval ve směru na Prahu. Sporadická střetnutí měla buď charakter srážek mezi předními a zadními voji (zpočátku u všech frontů, později především u 4. ukrajinského frontu), nebo ničení německých kolon, které takřka kolmo přetínaly směr sovětského postupu (u rychlých skupin 1. a 2. ukrajinského frontu po proniknutí do českého vnitrozemí). Sovětské letectvo se snažilo zabránit německému ústupu bombardováním komunikačních uzlů. 8. května bombardovalo Ždírec nad Doubravou, Liberec, Českou Lípou a Děčín, 9. května Nové Město na Moravě, Mladou Boleslav, Mělník, Roudnici nad Labem a Litoměřice. V Mělníce zahynulo 27 a v Mladé Boleslavi 200 českých civilistů a náletům padla za obětí i mladoboleslavská automobilka. I po náletech zůstaly ale tyto křižovatky průjezdné a ústup pokračoval. Ještě 10. května bombardovala sovětská a rumunská letadla prostor v okolí Havlíčkova (čerstvě přejmenovaného Německého) Brodu.

Průjezd sovětských rychlých skupin na Prahu

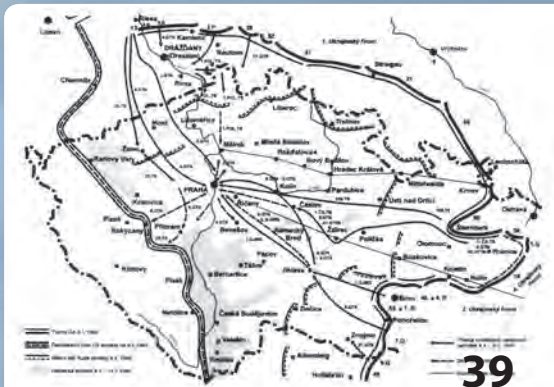

Příjezd Rudé armády 9. května 1945 do Jičína

Težký tank IS-2 v Hradci Králové 10. května 1945

Pražská operace Rudé armády

Spojenecké armády při osvobozování Československa

Osvobození Československa bylo mezispojeneckou operací, které se kromě Rudé armády a Armády Spojených států účastnily také československá, belgická, polská a rumunská armáda. Po státním převratu v Rumunsku v létě 1944 se Rumunská královská armáda postavila do boje proti Hitlerovi. Na podzim 1944 Rumunsko poslalo na frontu 1. a 4. armádu, které bojovaly v Maďarsku a na Slovensku. Do českých zemí vstoupila 1. rumunská armáda na konci dubna 1945 v okolí Veselí na Moravě. Postupovala poté po východním břehu řeky Moravy na Kroměříž, kterou dobyla 4. května, a na Kojetín, který dobyla 6. května. Díky německému ústupu z Beskyd se na naše území dostala i 4. rumunská armáda. Ta narazila na tuhý odpor v prostoru Holešova, který dobyla 6. května, a Kroměříže, kde navázala boční dotyk s 1. rumunskou armádou. V pražské operaci Rumuni pronásledovali ustupující německé jednotky. Pronásledování pokračovalo i v noci na 10. května a vyčišťování prostoru do 12. května 1945. Kromě 1. a 4. armád se na bojích na našem území podílel i samostatný 2. rumunský tankový pluk. V americké 3. armádě byl zařazen belgický 17. střelecký prapor. Založen byl 15. ledna 1945 ve městě Peruwelz pod velením majora Hazarda. Skládal se z příslušníků bývalé tajné armády podzemního odboje provincie Lutych. Od března 1945 byl prapor přidělen jako motorizovaná pěchota ke 3. skupině stíhačů tanků amerického V. sboru. S ní prošel Německem, 6. května vstoupil na naše území a 7. května dorazil do Plzně.

Rumunské dělostřelectvo
v Otaslavicích

Polští tankisté v severočeském
pohraničí

Belgičtí vojáci před Stříbrem

Příslušníci belgického
17. střeleckého praporu v Plzni
v květnu 1945

Rumunští vojáci
v bojích na
Moravě

V rámci Rudé armády vytvořená 2. polská armáda vstoupila na území Československa 8. května 1945 v rámci 1. ukrajinského frontu. Postupovala do Čech z Horní Lužice a do 10. května dosáhla linií Chlum – Rychnov – Ústěh – Tuhán – Liběchov. Její 1. tankový sbor dorazil od severu do Mělníka prakticky současně s jednotkami sovětského 6. gardového obrněného sboru a 28. armády, které do města vstoupily od jihu.

Kromě obnovené československé armády, která provedla české květnové povstání, účastnily se bojů na našem území také jednotky vytvořené v exilu. 1. čs. armádní sbor v SSSR postupoval od ledna 1945 v rámci sovětské 18. armády 4. ukrajinského frontu severozápadním Slovenskem, 1. května překročil Váh a 3. května i moravsko-slovenské hranice. Po pronásledování ustupujícího nepřítele zakončil bojovou činnost 10. května pročištěním lesních masivů v prostoru Boskovic, Letovic a Svitávky. 1. čs. samostatná tanková brigáda v SSSR byla nasazena od 24. března 1945 ve druhé fázi Ostravské operace. Podílela se na dobytí Ostravy, do které vstoupila 30. dubna. Po bojích u Olomouce vyrazilo ráno 9. května zbývajících osm tanků brigády ku Praze a 10. května dorazily poslední dva pojízdné stroje na Pražský hrad.

Československá samostatná obrněná brigáda od září 1944 obléhala francouzský přístav Dunkerque. Dne 24. dubna z ní byl vyčleněn Kombinovaný oddíl určený k začlenění do americké 3. armády. Skládal se z motorizované čety, protiletadlové baterie a minometné čety. Oddíl překročil 30. dubna československé hranice a 1. května se ujal úkolů civilní správy v osvobozeném Chebu. Po vypuknutí povstání se 7. května přesunul do Plzně. Dalšímu postupu na pomoc Praze zabránilo americké velitelství s ohledem na dohodu se Sovětským svazem, podle které nesměly demarkační linii překročit žádné bojové jednotky. Oddíl nakonec pronikl 10. května do Prahy a po průjezdu městem se stáhl zpět za demarkační linii, kde vyčkal příjezdu brigády z Francie.

Polské tanky v Mělnici 10. května 1945

Vojáci 1. čs. armádního sboru v SSSR vstupují 4. května 1945 do obce Hovězí na Vsetínsku.

Kombinovaný oddíl Československé samostatné obrněné brigády v západních Čechách v květnu 1945

Tank T-34-85 1. čs. samostatné tankové brigády v SSSR na Pražském hradě 10. května 1945

Obrněné transportéry Half-Track M5A1 Kombinovaného oddílu na Václavském náměstí 10. května 1945

Praha 9. května 1945

Sovětský příjezd do Prahy proběhl ve dvou vlnách. V té první do Prahy dorazily rychlé skupiny tvořené tankovými a mechanizovanými jednotkami. Tuto fázi zahájily 9. května ve 4.00 předsunuté odřady 3. a 4. gardové tankové armády 1. ukrajinského frontu ze severu a severozápadu. Přibližně ve 12.00 dorazil 5. gardový tankový sbor 6. gardové tankové armády 2. ukrajinského frontu z jihovýchodu a asi v 17.45 i předsunutý odřad 60. armády 4. ukrajinského frontu z východu.

Brzy ráno se Sověti střetli s Němci v Dejvicích. Poslední německá kolona současně opouštěla střed Prahy ze Starého Města přes náměstí Míru a Strašnice na jih.

S jejím zadním zajištěním se Sověti střetli dopoledne pak v šarvátkách na Klárově a U Bulhara. Večer na náměstí Míru ještě sovětské protiletadlové dělo zlikvidovalo ostřelovače na jižní věži chrámu svaté Ludmily.

Do večera 9. května a celý den 10. jednotky rychlých skupin vytvořily obranný kruh kolem města proti předpokládanému náporu ustupující skupiny armád Mitte.

Ta však už z větší části ustoupila dříve a mimo Prahu, proto zajištění Prahy proběhlo bez problémů.

Druhá vlna, ve které přicházely frontové jednotky, které na rozdíl od předsunutých rychlých skupin také obsazovaly území, kterým prošly, probíhala u jednotlivých frontů nerovnoměrně. První dorazily hlavní síly 1. ukrajinského frontu ze severozápadu, ještě 9. května, pouze s jedno- až dvouhodinovým odstupem za předsunutými odřady. Hlavní síly 2. a 4. ukrajinského frontu dosáhly Prahy až v průběhu 11. května, když 10. května dosáhly čáry České Budějovice – Hlinsko – Hradec Králové.

Kolona sovětských tanků a štábních vozidel na Bořislavce brzy ráno 9. května 1945

Vraky vozidel německé ústupové kolony zničené u gymnázia v Dejvicích

Pražané sledují na Korunní ulici na Vinohradech ráno 9. května se zadostiučiněním odchod poslední německé kolony z města

Německé samohybné dělo Hetzer zničené
ve střetu na Klárově na rohu ulice U Železné lávky

Aby nemuseli rozebírat barikády na křižovatce
Votická, nasměrovali povstalci poslední německou
kolonu přes Nový židovský hřbitov. Hebrejský nápis
na bráně znamená „Prach jsi a v prach se obrátíš“.

Příjezd Rudé armády pro Pražany znamenal ujištění,
že opravdu nastal mír.

Sovětské tanky na Václavském náměstí

Tank T-34-85 ze 63. gardové tankové brigády
10. gardového tankového sboru po střetu
na Klárově ráno 9. května 1945, ve kterém
zahynul gardový poručík Gončarenko.

Příjezd Rudé armády na Staroměstské náměstí

Únava sovětských vojáků po vítězné válce

Poslední boje druhé světové války v Evropě

Německé ústupové kolony se 8. a 9. května 1945 roztáhly po celém prostoru mezi frontou a Američany. První jely obvykle obrněné transportéry s ozbrojeným výsadem, který prorážel cestu povstaleckým územím. Na frontě zůstaly obrněné jednotky, které večer 8. května 1945 začaly ustupovat také a alespoň zpočátku vedly boj na zdrženou. Organizovaný ústup se postupně změnil v chaos. V obcích a v místech protitankových zátarasů vznikaly beznadějně zácpy. 9. května 1945 v 19.00 Američané přestali brát další zajatce a uzavřeli demarkační čáru. Na komunikacích vedoucích k americkým liniím se začaly tvořit mnohakilometrové fronty desítek tisíc německých vojáků a civilistů.

Průjezd sovětských rychlých skupin na Prahu 8. a 9. května 1945 ústup příliš nenarušil. Pokud sovětské tanky narazily na kolonu, která obvykle takřka kolmo křížila jejich trasu, rozstřílely nejbližší vozidla, vraky odhrnuly na kraj silnice a pokračovaly dál. Hlavní síly Rudé armády postupovaly s hodinovým až dvoudenním odstupem od německých zadních vojáků.

Okolo 10. května se Rudá armáda přiblížila k německým kolonám stojícím před americkými liniemi a začala jejich odzbrojování. K patrně poslednímu boji v českých zemích došlo 12. května 1945 brzy ráno v Březnici, kde obsluha sovětského protitankového děla zničila obrněný transportér Sd.Kfz. 251. Rudá armáda dosáhla 12. května 1945 demarkační čáry po celé délce jejího průběhu na našem území a Američané jí vydali zajaté příslušníky těch německých jednotek, které ustoupily z východní fronty.

České povstání tak přesně splnilo svůj účel, s jakým jej od března 1939 českoslovenští důstojníci připravovali. Znemožnilo německou obranu českých zemí a umožnilo spojeneckým armádám osvobození našeho území jen s minimálními ztrátami.

Následky sovětského náletu 9. května 1945 v centru Mladé Boleslavi

Americký improvizovaný zajatecký tábor u Karlových Varů

Československá exilová vláda přiletěla 10. května 1945 do Prahy na letiště Kbely. Uprostřed s kloboukem její předseda Zdeněk Fierlinger, vlevo ve stejnokroji velitel Pražského povstání generál Karel Kutlvašr.

Američané odzbrojují německé kolony na Ptáčkově u Písku.

Za sovětskou armádou postupovaly do českých zemí oddíly SMERŠ a NKVD, které nejen zatýkaly nacistické agenty, ale odvlékaly do Sovětského svazu meziválečné občany ČSR – generál Sergej Vojcechovský, v roce 1938 velitel československé 1. armády. Zemřel v sovětském koncentračním táboře Ozerlag v roce 1951.

Po boji v Březnici ráno 12. května 1945

Setkání sovětských a amerických vojáků na náměstí v Mirovicích 11. května 1945

Příjezd sovětského 25. tankového sboru 11. května 1945 do Březnice

Z exilu do Prahy se 16. května 1945 vrátil prezident republiky Edvard Beneš.

Němečtí zajatci odvádění Rudou armádou do SSSR u Nového Města na Moravě

Historická pravda je vždy jen jedna...

Veritas vel mendacio corrumpitur, vel silentio.
Pravda se poškozuje jak lhaním, tak mlčením.
Cicero

Komunisté se od prvních chvil míru pokoušeli přivlastnit si květnové povstání a po únoru 1948 historii povstání i celého odboje již falšovali bez jakýchkoliv skrupulí. Četní hrdinové barikád i zahraniční armády ze západní i východní fronty skončili v kriminálech či dokonce na šibenici jako předseda vojenské komise České národní rady Jaromír Nechanský. Velitel povstání generál Kutlvašr byl degradován na vojína a odsouzen v inscenovaném procesu k doživotnímu žaláři. I to jsou důvody, abychom nepřecházeli tuto historii mlčením a nezájmem...

Přehlídka čs. jednotek z východní fronty v Praze 17. května 1945. Hrůzné zkušenosti Rusů a volyňských Čechů se sovětským režimem nebral tehdy skoro nikdo vážně...

Přehlídka čs. jednotek ze západní fronty v Praze 30. května 1945. Ještě téhož dne museli vojáci potupně opustit Prahu a vrátit se zpět do západních Čech...

V Praze padlo či bylo nacisty zavražděno během pěti dnů na 3 000 Čechů. Jména zcela konkrétních hrdinů z barikád záhy nahradily nic neříkající fráze.

V samém závěru bojů si začali komunisté s odboráři v České národní radě vynucovat, aby povstálci na rukávech místo národní trikolory nosili pásky „revolučních gard“...

Historii květnového povstání věnuje dnes bohužel česká veřejnost malou pozornost a památka padlých většinou přitáhne pozornost jen nihilistických sprejerů...

První úspěch komunistů při falšování povstání – velitel zcela marginálního štábu „revolučních odborů“ Oldřich Kryštof (vpravo) po boku generála Kutlvašra v čele povstalecké armády na hradní přehlídce 28. května 1945!

Autoři: Tomáš Jakl a Jindřich Marek
Vojenský historický ústav Praha

Jazykový redaktor: Kamil Novák

Výtvarné řešení a zlom: Jiří Král

Fotografie: VHÚ Praha, VÚA-VHA, NA
a sbírky K. Trojánka a P. Šaura

© Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha, 2020

